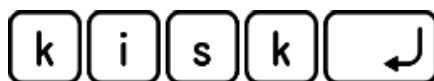

FILOZOFICKÁ FAKULTA, MASARYKOVA UNIVERZITA, BRNO

Kabinet informačních studií a knihovnictví

Akademický rok: 2019/2020

PROJEKT PRÁCE

DIPLOMOVÉ

Jméno a příjmení	Jan Vokřál
UČO	433414
Imatrikulační ročník	2019
E-mail	433414@mail.muni.cz

Název tématu:

Informační hodnota beletrie: Konceptuální model pro popis beletrie v informačních systémech

Název tématu anglicky:

Information Value of Fiction: A Conceptual Model for the Description of Fiction in Information Systems

Vedoucí diplomové práce (včetně titulu):

PhDr. Jiří Stodola, PhD.

Pracoviště, pozice a kontaktní e-mail vedoucí/vedoucího diplomové práce:

Masarykova Univerzita, Filozofická fakulta, Katedra informačních studií a knihovnictví
Odborný pracovník
stodola5@gmail.com

Vyjádření vedoucí/vedoucího práce:

Souhlasím s vedením diplomové práce.

Podpis:

Datum:

Podpis diplomanta:

Podpis:

Datum:

1. Popis problému, který bude v práci řešen

1.1 Zařazení problému do profilace (pokud je to relevantní)

Beletrie neboli krásná literatura¹ ve smyslu zdroje informací byla v minulosti spíše v ústraní zájmu informačních vědců.² Potenciál beletrie informovat a osvětlovat tak lidskou zkušenost zastává ve filosofii umění směr tzv. estetického kognitivismu.³ Dle tohoto směru může literární fikce přinášet poznání svému čtenáři, a právě v poznání tkví nejvyšší hodnota umění. Poznání může být rozličné. Z oblasti čtenářských výzkumů víme, že čtení literární fikce nám může přinášet poznání sebe sama, a tak poskytovat prostor pro seberozvoj, rozvíjí poznání o ostatních lidech, čímž se zvyšuje naše schopnost empatie. Čtenáři dostávají tzv. lekci o světě, a i když čtení beletrie nemusí být intencionálně zaměřeno na poznávání světa okolo nás, toto poznání je doručováno jakoby mimochodem.⁴ Z jiného čtenářského výzkumu je patrné, že literární fikce může napomáhat poznávat vlastní emoce a sloužit k biblioterapeutickým záměrům.⁵ Problematika pravdivosti v beletrii a používání informací nebo misinformací, které může fikční příběh obsahovat, v následujících znalostních testech poukazuje na problém toho, že autor literární fikce nemusí být v souladu s aktuálním světem.⁶ K beletrii je potřeba přistupovat jako k literární fikci, která na rozdíl od literatury věcné, neváže autora k aktuálnímu světu. Autor má možnost volné imaginace, která se neomezuje na fakta našeho světa. Problematice

---

¹ Pozn.: v textu budu používat jako synonyma též termíny literární fikce, fikční literatura či umělecká literatura.

² DOTY, Philip a Ramona BROUSSARD. Fiction as informative and its implications for information science theory. *Proceedings of the Association for Information Science* [online]. 2017, **54**(1), 61-70 [cit. 2019-12-12]. ISSN 23739231. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/pr2.2017.14505401008>

³ GRAHAM, Gordon. *Filosofie umění*. Brno: Barrister & Principal, 2000. Studium. ISBN 80-85947-53-6.

⁴ USHERWOOD, Robert C. a Jackie TOYNE. The value and impact of reading imaginative literature. *Journal of Librarianship & Information Science* [online]. 2002, **34**(1), 33-41 [cit. 2019-12-12]. ISSN 09610006. Dostupné z: <https://doi.org/10.1177/096100060203400104>

⁵ SHEIN, Chen Su-May a Pi-Fen Chang CHIEN. A Study on Emotional Healing Efficacy of Fiction for Undergraduate. *Journal of Educational Media & Library Sciences* [online]. 2013, **51**(2), 323-331 [cit. 2020-01-09]. ISSN 1013090X. Dostupné z: <https://doi.org/10.6120/JoEMLS.2013.512/0595.RS.AM>

⁶ BUTLER, Andrew C., Nancy A. DENNIS a Elizabeth J. MARSH. Inferring facts from fiction: Reading correct and incorrect information affects memory for related information. *Memory* [online]. 2012, **20**(5), 487-498 [cit. 2019-12-12]. ISSN 09658211. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/09658211.2012.682067>

oddělení literární fikce od literatury non-fikční se věnuje například Derek Matravers.⁷ Povaha literatury fikce (beletrie) je rozdílná od věcné literatury, jak upozorňuje Robert Hauptman, je potřeba umět rozeznat, kdy se jedná o fikci, a kdy o faktickou literaturu, i přesto, že je toto rozlišení někdy velmi obtížné.⁸

Problematika informativnosti beletrie nebyla dosud v kontextu české informační vědy řešena. Broussard a Doty uvádějí, že opomenutí z různých důvodů probíhá i v zahraniční informační vědě.⁹ Ve své první části diplomové práce se tedy chci zabývat problematikou informační hodnoty literatury fikce. Jako výchozí pozici zastávám estetický kognitivismus a Aristotelovu koncepci umění jako mimésis.¹⁰ Definici informace přebírám v takové podobě, jak ji zastává z pozice kritického realismu Jiří Stodola.¹¹

V druhé části práce se zaměřím na problematiku popisu beletrie v informačních systémech. Informačními systémy myslím především knihovnické systémy a jejich katalogizaci literární fikce. V současném českém knihovnictví je beletrie popisována velmi stroze. Popisem míním především věcné zpracování beletrie se zaměřením na oblast indexace, která nepodléhá v současnosti žádnému standardizovanému postupu. Problematice indexace beletrie se věnovala Lenka Pešková ve své bakalářské práci. Její výsledky souzní s tvrzením, že věcný popis beletrie v českém knihovnictví se děje

---

⁷ MATRAVERS, Derek. Recent philosophy and the fiction/non-fiction distinction. *Collection* [online]. 2018, 37(2), 93-96 [cit. 2019-12-12]. ISSN 25149326. Dostupné z: <https://doi.org/10.1108/CC-07-2017-0031>

⁸ HAUPTMAN, Robert. Stretching the Truth. *Journal of Information Ethics* [online]. 2018, 27(1), 14-16 [cit. 2020-01-09]. ISSN 10619321. Dostupné z:

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=lls&AN=130259974&lang=cs>

⁹ DOTY, Philip a Ramona BROUSSARD. Fiction as informative and its implications for information science theory. *Proceedings of the Association for Information Science* [online]. 2017, 54(1), 61-70 [cit. 2019-12-12]. ISSN 23739231. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/pr2.2017.14505401008>

¹⁰ ARISTOTELÉS. *Poetika*. Přeložil František GROH. Praha: Gryf, 1993. ISBN 80-85829-01-0.

¹¹ STODOLA, Jiří. *Filosofie informace - metateoretická analýza pojmu informace a hlavních paradigmata informační vědy*. Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2015. Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-8011-9. Dostupné také z:

<http://digilib.phil.muni.cz/handle/11222.digilib/134797>

izolovaně, v důsledku čehož je hloubka a konzistence indexace různorodá.¹² Z těchto důvodů považuji za důležité vytvořit konceptuální model popisu beletrie, který by byl schopen zachytit to, jaké aspekty beletrie je vhodné indexovat. Model by sloužil jako obecné východisko při návrhu selekčního jazyka pro popis literatury fikce. Na dobře popsanou beletrii poté mohou být navázány nové služby knihoven např. v podobě systému pro vyhledávání beletrie, který bude mít pevnou strukturu a bude v něm možno vyhledávat například témata objevující se ve fikčním světě knihy či vyhledávat na základě povolání hlavní postavy příběhu.

Tyto myšlenky nejsou nové. V zahraničí existují pokročilejší způsoby popisu beletrie a je žádoucí se jejich přístupy při návrhu modelu inspirovat. Mezi některé významné činitele lze považovat dánské úsilí v čele s Annelise Mark Pejtersenovou¹³, kooperativní přístup švédských knihoven a agentury BJT¹⁴, Americkou knihovnickou asociaci a jejich příručku¹⁵ a snad nejpokročilejším úsilím v této oblasti je vývoj tezauru a sémantického portálu vyčleněnému problematice fikční literatury ve Finsku.¹⁶ Tyto přístupy se v určitých hlavních kategoriích (fasetách) svých schémat popisu beletrie liší a v některých jsou stejné. Zaměřím se tedy na analýzu vybraných systémů popisu literární fikce a snahou bude přinést syntézu, která bude obohacena perspektivou teorie fikčních světů. Teorie fikčních

---

¹² PEŠKOVÁ, Lenka. *Pravidla indexace beletrie se zaměřením na situaci v českých knihovnách* [online]. Brno, 2007 [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <<https://is.muni.cz/th/d8dtu/>>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Josef Schwarz.

¹³ PEJTERSEN, Annelise Mark. A Library System for Information Retrieval Based on a Cognitive Task Analysis and Supported by an Icon-based Interface. *SIGIR Forum* [online]. 2017, **51**, 116-123 [cit. 2020-01-07]. ISSN 01635840. Dostupné z: <https://doi.org/10.1145/3130348.3130360>

¹⁴ AAGAARD, Harriet a Elisabet VIKTORSSON. Subject Headings for Fiction in Sweden: A Cooperative Development. *Cataloging* [online]. 2014, **52**(1), 62-68 [cit. 2019-12-23]. ISSN 01639374. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/01639374.2013.855603>

¹⁵ DEZELAR-TIEDMAN, Christine. Subject Access to Fiction: An Application of the Guidelines. *Library Resources and Technical Services* [online]. 1996, **40**(3), 203-210 [cit. 2019-12-23]. ISSN 00242527. Dostupné z: <https://doi.org/10.5860/lrts.40n3.203>

¹⁶ SAARTI, Jarmo. Fictional Literature, Classification and Indexing. *Knowledge Organization* [online]. 2019, **46**(4), 320-332 [cit. 2019-12-23]. ISSN 09437444. Dostupné z: <https://doi.org/10.5771/0943-7444-2019-4-320>

světů je koncept známý již od 70. let minulého století z oblasti literární vědy.¹⁷ V českém kontextu je hlavních zástupcem této teorie Lubomír Doležal.¹⁸ Na jeho práci navazuje též Bohumil Fořt.¹⁹ Ze zahraničních autorů můžu jmenovat například Thomase G. Pavla²⁰ či Umberta Eco.²¹ Teorie fikčních světů se zabírá vznikem, strukturami, fikčními postavami či vztahem mezi světem aktuálním a světem fikčním zprostředkovaným textem autora knihy. Teorie fikčních světů se snaží přistupovat k dílu jako k objektivně možnému nahlíženému světu, proto se mi zdá být vhodným kandidátem pro rozšíření modelu indexace beletrie. Indexace jako činnost, i když samozřejmě též podléhající subjektivním aspektům indexátora,²² se také snaží o zachycení objektivních charakteristik díla.

V současném světě již knihovny nevládní patent, který by jim zaručoval primární místo v poskytování informací, ale jejich služby musí čelit komerčním konkurentům. Není překvapivé, že knihovní katalogy nejsou prvním místem, kam by se čtenáři uchýlovali pro vyhledávání beletrie. Roli rádce při výběru beletrie přebírají vyhledávací nástroje poskytované Googlem či Amazonem.²³ Otázkou zůstává nakolik relevantní informace tyto nástroje mohou poskytovat. Zůstává-li hlavním cílem snažení v rámci oboru informační vědy a knihovnictví dosahování relevantních dokumentů,²⁴ byla by škoda, kdyby právě

---

¹⁷ RYANOVÁ, Marie-Laure a Miroslav ČERVENKA. Možné světy v soudobé teorii literatury. *Česká literatura* [online]. 1997, **45**(6), 570-599 [cit. 2019-12-12]. ISSN 00090468. Dostupné z: www.jstor.org/stable/43322244

¹⁸ DOLEŽEL, Lubomír. *Heterocosmica: fikce a možné světy*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0735-2.

¹⁹ FOŘT, Bohumil. *Úvod do sémantiky fikčních světů*. Brno: Host, 2005. Teoretická knihovna. ISBN 80-7294-165-8.

²⁰ PAVEL, Thomas G. *Fikční světy*. Praha: Academia, 2012. Možné světy. ISBN 978-80-7294-780-5.

²¹ ECO, Umberto. *Šest procházek literárními lesy: přednášky na Harvardově univerzitě*. v Olomouci: Votobia, c1997. Velká řada. ISBN 80-7198-248-2.

²² SAARTI, Jarmo. Consistency of subject indexing of novels by public library professionals and patrons. *Journal of Documentation* [online]. 2002, **58**(1), 49-65 [cit. 2019-12-12]. ISSN 00220418. Dostupné z: <https://doi.org/10.1108/00220410210425403>

²³ OOI, Kamy a Chern Li LIEW. Selecting fiction as part of everyday life information seeking. *Journal of Documentation* [online]. 2011, **67**(5), 748-772 [cit. 2019-12-12]. ISSN 00220418. Dostupné z: <https://doi.org/10.1108/00220411111164655>

²⁴ SARACEVIC, Tefko. Relevance: A review of the literature and a framework for thinking on the notion in information science. Part II: Nature and manifestations of relevance. *Journal of the American Society for*

knihovníci nevyužili své zkušenosti při katalogizování věcné literatury a nevěnovali stejnou pečlivost též beletrii. Lépe popsaná literatura fikce může přinést užitek nejen knihovníkům samotným (systém pro vyhledávání beletrie založený na strukturované popsané beletrii může knihovníkům ulehčit práci i zvýšit prestiž), ale také samozřejmě jejich uživatelům a v neposlední řadě i badatelům věnujících se literatuře fikce.

2. Rešerše zpracovaných diplomových prací v rámci celé MU včetně anotací

PEŠKOVÁ, Lenka. *Pravidla indexace beletrie se zaměřením na situaci v českých knihovnách* [online]. Brno, 2007 [cit. 2020-03-23]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/d8dtu/>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Josef Schwarz.

Bakalářská práce Lenky Peškové se věnuje problematice indexace beletrie v českých knihovnách. Autorka představuje několik klasifikačních a indexačních systémů, které se používají především v zahraničních knihovnách. Praktická část práce zahrnuje výzkum věcného popisu beletrie v českých knihovnách. Dle výsledků výzkumu je patrné, že míra úplnosti, hloubky a kvality věcného popisu beletrie je v českých knihovnách různá. K popisu se většinou využívají předmětová hesla Národní knihovny, která jsou však vhodná spíše pro popis věcné literatury. Autorka doporučuje hlubší analýzu zahraničních řešení, aby mohlo být vytvořeno celonárodní řešení pro věcný popis beletrie. Na závěry práce a doporučení autorky chci navázat ve své diplomové práci.

ŠVÉDA, Josef. *Poznání v literatuře* [online]. Brno, 2006 [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/9av4m2/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Jan Tlustý, Ph.D.

Magisterská práce Josefa Švédy se zaměřuje na problematiku poznávací funkce umělecké literatury. Autor vychází z Grahamovy pozice estetického kognitivismu. Tuto pozici autor

brání před námitkami pozic expresivismu a esteticismu. Dle autora je ústředním pojmem této problematiky imaginace. Autor se věnuje jazyku, který je v umělecké literatuře rozdílný oproti literatuře vědecké, a svým vlastním způsobem (například skrze metafory) též přispívá k pravdivému poznání. Své stanovisko autor podkládá Kunderovými tezemi o jedinečné roli románů při poznávání lidské existence. V praktické části autor podává analýzu románu *Zatím dobrý* Jana Nováka a dokládá na ní svá tvrzení. Tato práce je pro mě důležitá jako zdroj výchozího předpokladu estetického kognitivismu. Na toto pojetí literatury jako zdroje poznání, tedy zdroje informačního, chci nahlížet perspektivou informační vědy a definice informace dle Jiřího Stodoly.

PRCÍNOVÁ, Eva. *Paradox fikce: pro et contra* [online]. Brno, 2017 [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <<https://is.muni.cz/th/f7h9g/>>. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Rostislav Niederle.

Bakalářská práce Evy Prcínové se snaží vysvětlit tzv. paradox fikce. Jedná se o paradox, který nastává v případě, že se čtenář fikce cítí k postavám příběhu emoce, i když si je vědom fiktivního charakteru postav a událostí příběhu. Při hledání řešení paradoxu využívá poznatky teorie možných světů a teorie imerze Marie-Laury Ryanové. Na příkladu humoristického sci-fi románu *Stopařův průvodce Galaxií* autorka předkládá spektrum pocitů, který toto dílo může vyvolat u čtenářů. Vybrané dílo je typické svou nerealističností a autorka si ho vybrala proto, že chtěla ukázat, že nejen realistické romány s pravděpodobnými ději mohou vyvolat emocionální odezvu u čtenáře. V závěru autorka dodává, že emoce nevyvolal příběh samotný, ale umělcův styl, tedy zpracování příběhu. Emocionální pohnutí autorka nepovažuje za iracionální složku čtení fikce, ale za žádaný kvalitativní hodnotu uměleckého díla. Práce je pro mě přínosná tématem fikce a paradoxů, které se při uvažování o literární fikce objevují.

MACHÁČKOVÁ, Martina. *Redukované texty v katalozích ČR* [online]. Brno, 2011 [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <<https://is.muni.cz/th/c4ju1/>>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta. Vedoucí práce Josef Schwarz.

Magisterská práce Martiny Macháčkové se zabývá problematikou redukovaných textů v katalozích knihoven v České republice. Autorka zkoumá kvantitativním dotazováním podíl knihoven, které redukované texty ve svých katalozích mají, které ne, a jak redukované texty vytvářejí nebo přebírají. Část práce je věnována i redukovaným textům beletristické literatury. Práce je pro mě důležitá z hlediska toho, jaké informace o knize jsou v redukovaných textech zachycovány. Na rozdíl od této práce zaměřené na nestrukturovaný popis pomocí např. anotace, se své práci chci věnovat strukturovanému popisu beletrie pomocí například indexace.

3. Cíl diplomové práce

První část práce bude zaměřena na informační hodnotu beletrie a přenos informace z autora na čtenáře. Budu se tedy zabývat problémem epistemologickým, tj. zkoumat možný přínos literatury fikce pro lidské poznávání. V druhé části práce budu nahlížet na beletrii perspektivou ontologie, tedy co v daných fikčních světech existuje a stojí za popis v informačních systémech. Ontologické zkoumání struktury fikčních světů povede k praktickému uchopení výrazovosti literárních textů fikce v oblasti informačních systémů. Cílem této části práce bude navrhnout konceptuální model pro strukturovaný věcný popis literatury fikce s využitím analýzy a syntézy faset vybraných selekčních jazyků pro popis beletrie. Očekávaným přínosem a ozvláštněním práce bude použití teorie fikčních světů, jejíž perspektivou bude model dále rozvíjen.

4. Metody zpracování diplomové práce

V praktické části diplomové práce užiji metodu pojmového modelování. Modelování se bude zakládat na obsahové analýze literárních fikčních světů, která bude vedena pomocí existující teorie fikčních světů, a analýze faset vybraných zahraničních selekčních jazyků pro věcný popis beletrie. Následně bude provedena syntéza faset, jež budou výstupem zmíněných analýz. Tyto fasety budou základními entitami pojmového modelu, k jehož modelování bude použito jazyka entitně relačního modelování (E-R modelování). E-R modelování zahrnuje určení entit, atributů a vztahů mezi entity. Fasety jsou třídy pojmů, které budou zároveň hlavními prvky modelu. Každá z faset bude dále rozebrána na entity nižšího řádu, jejich atributy a vztahy, tak aby pojmový model mohl sloužit jako referenční rámec pro komplexní strukturovaný věcný popis světů literární fikce. Strukturovaným věcným popisem je myšlena především indexace dokumentů pomocí tezaurů či předmětových hesel. Nevylučuje se však ani případné použití pojmového modelu při návrhu vícedimenzionální klasifikace dokumentů pro digitální prostředí.

5. Základní odborná anotovaná literatura s ohledem na současný stav řešené problematiky

AAGAARD, Harriet a Elisabet VIKTORSSON. Subject Headings for Fiction in Sweden: A Cooperative Development. *Cataloging* [online]. 2014, **52**(1), 62-68 [cit. 2019-12-23]. ISSN 01639374. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/01639374.2013.855603>

Článek poskytuje vhled do problematiky indexování beletrie ve švédských knihovnách. Komise The Swedish Library Association's Fiction Indexing Committee byla založena v roce 2005. Komise dohlíží na koordinované budování seznamu předmětových hesel pro popis beletrie, který vznikl v roce 2004. Seznamy předmětových hesel tvoří švédské knihovny ve spolupráci s BTJ, bibliografickou agenturou. Seznam předmětových hesel pro popis beletrie dostal název Subject Headings of the Swedish Library Association. Seznam se skládá ze dvou oddělených částí. Jeden seznam je vyčleněn pro literaturu pro děti a mládež, druhý seznam pro literární fikci pro dospělé čtenáře. Autoři článku popisují, jak

probíhala koordinovaná spolupráce knihoven a bibliografické agentury při tvorbě seznamu předmětových hesel.

ARISTOTELÉS. *Poetika*. Přeložil František GROH. Praha: Gryf, 1993. ISBN 80-85829-01-0.

Jedno ze nejstarších a nejzákladnějších děl literární teorie přináší koncept mimésis neboli nápodoby. Aristotelés v *Poetice* tvrdí, že umění je druh nápodoby reality. Tento koncept se nazývá mimésis a je klíčovým faktorem při zvažování informativní složky beletrie. Opačný názor na koncept nápodoby umění má ve své *Ústavě* Platón, který o umění naopak uvažuje až jako o třetí vrstvě od pravdy. Spor mezi pojetím nápodoby Aristotela a Platóna bude součástí teoretické části mé práce.

DOLEŽEL, Lubomír. *Heterocosmica: fikce a možné světy*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0735-2.

Tato kniha Lubomíra Doležela patří mezi základní publikace v oblasti teorie fikce. Lubomír Doležal v knize předkládá teorii fikčních světů založenou na sémantice možných světů. Zabývá se vznikem fikčních světů, jejich různými typy a například i fikčními postavami. Kniha je důležitá svým systematickým pojednáním a bohatým pojmoslovím, které přináší v rámci teorie fikčních světů. Jedná se o primární zdroj, z něhož budu vycházet při uvažování přínosu teorie fikčních světů při návrhu konceptuálního modelu pro popis beletrie.

DOTY, Philip a Ramona BROUSSARD. Fiction as informative and its implications for information science theory. *Proceedings of the Association for Information Science* [online]. 2017, 54(1), 61-70 [cit. 2019-12-12]. ISSN 23739231. Dostupné z: <https://doi.org/10.1002/pr2.2017.14505401008>

Broussard a Doty se v článku věnují vztahu informační vědy a studii literární fikce. Upozorňují, že studium beletrie v informační vědě a její podoblasti informačním chování je opomíjena. Důvody pro nedostatečné začlenění beletrie ve studiích informační vědy vidí

v několika aspektech, které sahají až po počátky poválečného vývoje informační vědy. Autoři apelují na informační vědce, aby studovali beletrii, která může obohatit jak samotný výzkum například informačního chování, tak i výzkumy vně informační vědy, právě pro specifické nahlížení informačních vědců na vztah informace a beletrie.

FOŘT, Bohumil. *Úvod do sémantiky fikčních světů*. Brno: Host, 2005. Teoretická knihovna. ISBN 80-7294-165-8.

Bohumil Fořt se svém Úvodu do sémantiky fikčních světů překládá vývoj studia fikčních světů v literárních vědách. Věnuje se vzniku studia možných světů v oblasti logiky a následné úpravě tohoto konceptu v literárních vědách. V oblasti literárních studií poté vzniká koncept fikčního světa. Fořt v publikaci vychází z fikčních světů, jak je představil Lubomír Doležal ve své práci. V druhé části práce se Bohumil Fořt zabývá literární transdukcí. V rámci tohoto konceptu je literární dílo chápáno jako komunikát od autora ke čtenáři. Literární transdukcce předpokládá nějaký přenos informace, která je do díla (fikčního světa) zakódována autorem a dekodována a interpretována čtenářem.

GRAHAM, Gordon. *Filosofie umění*. Brno: Barrister & Principal, 2000. Studium. ISBN 80-85947-53-6.

Gordon Graham se v dané publikaci věnuje zkoumání hodnoty umění. Představuje tři směry, jak na hodnotu umění nahlížet. Prvním směrem je tzv. hodnota estetického požitku z umění. Hodnota umění pak spočívá v požitku na straně vnímatele díla. Druhým směrem je tzv. expresivismus, jež hodnotu umění přikládá přenosu emocí z díla na čtenáře. Třetím předloženým hlediskem na hodnotu umění je estetický kognitivismus. Estetický kognitivismus shledává hodnotu umění v osvětlování lidské zkušenosti. Hlavní hodnotou umění je tedy jeho poznávací funkce, zároveň se nevyklučují ani dříve zmíněné hodnoty umění. Graham je zastáncem poznávací hodnoty umění. Ve své práci musím vycházet z tohoto hlediska na literaturu, kde je totiž poznání, musí být i informace.

MATRAVERS, Derek. Recent philosophy and the fiction/non-fiction distinction. *Collection* [online]. 2018, **37**(2), 93-96 [cit. 2019-12-12]. ISSN 25149326.

Dostupné z: <https://doi.org/10.1108/CC-07-2017-0031>

Derek Matravers se v článku věnuje problematice rozlišení literatury fikce a faktu. Představuje současné filosofické přístupy k tomuto problému. Předkládá myšlenky Kendalla Waltona a Petera Lamarqueho. Waltonův přístup spočívá na předstírané víře v literaturu fikce, a tak ubírá literární fikci sílu zasahovat do dění ve světě. Lamarqueho přístup k literární fikci spočívá v nahlížení fikce jako na vitráž, a na literaturu faktu jako na průhledné okno. Matravers oba přístupy podrobuje kritice. Dle Matraveise jediným vyhovujícím rozlišením je nezávislost literární fikce na skutečnosti.

PEJTERSEN, Annelise Mark. A Library System for Information Retrieval Based on a Cognitive Task Analysis and Supported by an Icon-based Interface. *SIGIR Forum* [online]. 2017, **51**, 116-123 [cit. 2020-01-07]. ISSN 01635840. Dostupné z:

<https://doi.org/10.1145/3130348.3130360>

Dánská knihovnice Annelise Mark Pejtersenová je považována za pionýrku v rámci indexace a klasifikace beletrie. Článek představuje projekt Book House, ve kterém Pejtersenová představila systém pro získávání informací, který využíval vícedimensionální klasifikační schéma popisu literatury pro potřeby čtenáře. Systém vznikl na základě analýze kognitivní práce uživatelů. Online systém Book House patří mezi mezníky vývoje a úsilí při popisu beletrie.

SAARTI, Jarmo. Fictional Literature, Classification and Indexing. *Knowledge Organization* [online]. 2019, **46**(4), 320-332 [cit. 2019-12-23]. ISSN 09437444. Dostupné z: <https://doi.org/10.5771/0943-7444-2019-4-320>

Finský knihovník Jarmo Saarti patří mezi hlavní současné představitele knihovnického oboru, kteří se zabývají klasifikací a indexací beletrie. V článku předkládá historický vývoj indexace beletrie. Saarti se především zaměřuje na úsilí ve finských knihovnách, které vedlo k vytvoření finského tezauru pro popis beletrie Kaunnoki a sémantického portálu Book Sampo. Kromě přístupu ve Finsku zmiňuje dánský projekt Book House, švédské

budování předmětových hesel a tezauru a průvodce předmětových hesel od Americké knihovnické asociace. Na závěr textu zmiňuje obecný model systému pro vyhledávání a získávání literatury fikce. Model obsahuje pět hlavních částí: fikční díla, katalogizace a indexace fikčních děl, čtenářská recepce, data o autorech a kulturní a historický kontext.

STODOLA, Jiří. *Filosofie informace - metateoretická analýza pojmu informace a hlavních paradigmat informační vědy*. Brno: Filozofická fakulta, Masarykova univerzita, 2015.

Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-8011-9. Dostupné také z: <http://digilib.phil.muni.cz/handle/11222.digilib/134797>

Jiří Stodola v této práci předkládá svoji definici informace. Definice informace dle Stodoly vychází z kritického realismu. Informace jsou v tomto pojetí vnímány jako data, která 1) mají potenciál vést nebo 2) aktuálně vedou k vytvoření znalosti. Stodola na základě analýzy a syntézy různých přístupů informačních vědců v nahlížení na informaci vytváří několik nutných podmínek. Na straně objektivní informace musí být data správně uspořádána, smysluplná a pravdivá. Subjektivní informace musí splňovat nároky novosti, relevantnosti a použitelnosti. K tomuto pojetí informace se ve své práci budu hlásit.